

Iwona Banach utrzymywała kontakty z działaczami KSS KOR. W 1976 r. była sygnatariuszką listu protestacyjnego w sprawie relegowania Zdzisława Jaskuły z Uniwersytetu Łódzkiego, protestu przeciwko zmianom w Konstytucji PRL oraz petycji skierowanej do naczelnych władz państwowych w sprawie powołania specjalnej komisji sejmowej do zbadania wydarzeń czerwcowych. W swoim mieszkaniu przechowywała materiały do produkcji ulotek, pisała teksty do niezależnego pisma „Robotnik”. Podlegała inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Mata”.

Rozanna Budziarek z d. Hetman aktywnie uczestniczyła w druku i kolportażu „Solidarności z Gdańskiem”, „Biuletynu Informacyjnego”, publikacji książkowych i ulotek. Rozpowszechniała także wydawnictwa Krzyża Nowohuckiego, CDN, KOS oraz cegielki łódzkie i krakowskie. Z Regionu Mazowsze NSZZ „Solidarność” wozila blachy offsetowe. Organizowała hurtowe dostawy papieru do drukowania. Uczestniczyła w dystrybucji darów dla rodzin internowanych i potrzebujących. Była inwigilowana przez Służbę Bezpieczeństwa w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Zecer”.

Andrzej Cebulski był członkiem Niezależnego Zrzeszenia Studentów Uniwersytetu Łódzkiego. Po wprowadzeniu stanu wojennego zajął się kolportażem wydawnictw bezdebitowych (prasy, książek, kart okolicznościowych i znaczków), który na dużą skalę prowadził do 1986 r. W tym okresie był zaangażowany w liczne inicjatywy grup opozycyjnych – brał udział w manifestacjach i protestach prowadzonych w obronie praw i wolności obywatelskich oraz organizował pomoc materialną dla osób represjonowanych i ich rodzin.

Marek Chwalewski w 1973 r. został aresztowany pod zarzutem kolportażu materiałów bezdebitowych i prowadzenia działalności określanej przez władze mianem „antysocjalistycznej” (po roku postępowanie umorzono). W drugiej połowie lat 70. należał do ROPCiO, Ruchu Wolnych Demokratów i KSS KOR; przez ponad dwa lata pozostawał bez zatrudnienia na skutek represji politycznych. W 1980 r. podjął pracę w ZPB „Pamotex” w Pabianicach, gdzie działał w NSZZ „Solidarność”, tworzył komórkę KPN i kolportował pisma drugiego obiegu. W latach 1980-1981 współredagował niezależne pismo „Solidarność z Gdańskiem”. Od 13 grudnia 1981 r. do 13 grudnia 1982 r. był internowany w ośrodkach odosobnienia w Sieradzu, Łowiczu i Kwidzynie. Po powrocie do Pabianic kontynuował działalność w podziemnych strukturach „S” (do 1989 r.). Podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach kwestionariuszy ewidencyjnych o kryptonimach „Pisarz” i „Psychopata” oraz sprawy operacyjnego rozpracowania „Psychopata”.

Sławomir Ćwiek od 1981 r. był członkiem Sekcji Artystów Plastyków NSZZ „Solidarność” Ziemi Łódzkiej. 13 grudnia 1981 r. uczestniczył w demonstracji przed siedzibą Zarządu Regionalnego „S”. W styczniu i lutym 1982 r. był przesłuchiwany i poddany rewizjom. Po wprowadzeniu stanu wojennego do końca lat 80. zajmował się edycją pism bezdebitowych (m.in. „Solidarności Walczącej”) i książek. Był współtwórcą projektu „Nawa Św. Krzysztofa” przy parafii oo. jezuitów w Łodzi oraz organizatorem niezależnych wystaw przedstawicieli łódzkiego środowiska plastycznego o poglądach antykomunistycznych. W latach 1982-1984 współpracował z łódzką podziemną strukturą Nasz Głos i drukował pismo „Nasz Głos”. Był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa w ramach kwestionariusza ewidencyjnego kryptonim „Ciołek”.

Jerzy Domagała od listopada 1980 r. był przewodniczącym Komitetu Założycielskiego, a od stycznia 1981 r. Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w łódzkim Oddziale Warszawskich Zakładów Sprzętu Ortopedycznego. W okresie od 1981 r. do 1989 r. współpracował

z Konfederacją Polski Niepodległej, kolportował podziemną prasę, uczestniczył w manifestacjach KPN. Od 14 grudnia 1981 r. do października 1987 r. brał udział w pracach podziemnej Grupy Mirosława Michałowskiego, która zajmowała się drukowaniem ulotek, odezw oraz akcjami plakatowymi na terenie Łodzi. W styczniu 1982 r. uruchomił na szeroką skalę kolportaż ponad 20 wydawnictw sygnowanych przez podziemne struktury, odbieranych przez kilkunastu łączników z Łodzi, Pabianic, Ozorkowa, Aleksandrowa Łódzkiego oraz Zgierza. Jerzy Domagała podlegał inwigilacji ze strony Służby Bezpieczeństwa w ramach kwestionariusza ewidencyjnego kryptonim „Alaska” i sprawy operacyjnego rozpracowania „Niezależny”.

Dariusz Drewnicz był współzałożycielem Niezależnego Zrzeszenia Uczniów Szkół Średnich, działającego w Łodzi od marca do 13 grudnia 1981 r. oraz członkiem Niezależnego Zrzeszenia Studentów Uniwersytetu Łódzkiego. Wchodził w skład redakcji „Żywią i Bronią” – pisma NSZZ RI „Solidarność” wydawanego w Łodzi od czerwca do grudnia 1981 r.; współpracował z Biurem Informacji Prasowej „Solidarności”. W latach 1982-1986 zajmował się kolportażem wydawnictw bezdebitowych (prasy i literatury) i był zaangażowany w działania grup opozycyjnych – brał udział w manifestacjach i protestach organizowanych na terenie Łodzi.

Konrad Garda od 1976 r. był związany z Komitetem Obrony Robotników, zajmował się kolportażem i przewozem z Warszawy do Łodzi nielegalnych wydawnictw, w tym „Biuletynu Informacyjnego” KOR, „Zapisu” i „Krytyki”. W latach 1980-1981 działał w Stowarzyszeniu Adwokatów z siedzibą w Łodzi (zajmując się m.in. postulatami wolności wypowiedzi i zniesienia cenzury) i współpracował z zespołem prawnym przy Dziale Interwencji ZR NSZZ „S” Ziemi Łódzkiej. W stanie wojennym ukrywał się, a następnie – 28 stycznia 1982 r. został internowany w Ośrodku Odosobnienia w Łowiczu, gdzie przebywał do 18 maja 1982 r. Po wyjściu na wolność występował jako pełnomocnik internowanych i obrońca w procesach w sprawach o drukowanie i kolportaż pism podziemnych. Od 1984 r. przywoził z zagranicy m.in. wydawnictwa „Kultury” paryskiej oraz części do powielacza dla wydawnictwa „NOWA”.

Grzegorz Grabowski działał w Ruchu Młodej Polski, Niezależnym Zrzeszeniu Studentów i NSZZ „Solidarność”. Od września 1980 r. współtworzył struktury NZS na Uniwersytecie Łódzkim, m.in. na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym, którego był studentem. W strajku zorganizowanym w styczniu i lutym 1981 r. przewodniczył komitetowi strajkowemu na swoim Wydziale, kierował biurem prasowym i zorganizował redakcję biuletynów: „Strajk” i „Solidarne Czuwanie”. W latach 1981-1982 redagował i wydawał niezależne czasopisma studenckie, współpracował z redakcją „Biuletynu Informacyjnego Solidarność Region Ziemi Łódzkiej” oraz współtworzył pismo „S” Rolników Indywidualnych „Żywią i Bronią”. W stanie wojennym organizował kolportaż podziemnej prasy i wydawnictw książkowych. Był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa w ramach sprawy operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Redaktor”.

Michał Grajkowski od jesieni 1986 r. współpracował z Regionalną Komisją Wykonawczą NSZZ „Solidarność” Ziemi Kutnowskiej. Jako czynny działacz podziemia niepodległościowego na terenie Kutna należał do Tajnej Komisji Zakładowej Oświaty, w której pełnił funkcję łącznika z RKW oraz wchodził w skład redakcji i zespołu drukującego „Gazetę Podziemną”. 9 września 1989 r. wraz z częścią dawnych działaczy kutnowskiego podziemia utworzył Obywatelski Ruch Samorządności Terytorialnej.

Jerzy Gzik od września 1980 r. należał do NSZZ „Solidarność”, był współorganizatorem Rady Pracowniczej w Zakładach Przemysłu Pasmańterijnego „Lenora” w Łodzi. Po wprowadzeniu

stanu wojennego redagował tygodnik zakładowej podziemnej „S”. W marcu 1982 r. włączył się w działalność grupy wydającej łódzką „Solidarność Walczącą”, a następnie „Szaniec” i „Biuletyn Łódzki”. Zajmował się organizowaniem lokali konspiracyjnych i drukarni, kolportażem i przygotowaniem akcji ulotkowych. W latach 1985-1988 był wielokrotnie zatrzymywany i przesłuchiwany. Z powodu działalności opozycyjnej w czerwcu 1987 r. został zwolniony z ZPP „Lenora”, na stanowisko przywrócono go w czerwcu 1989 r., realizując tym samym jeden z postulatów strajkujących pracowników zakładów.

Wojciech Hempel w marcu 1968 r. wziął udział w strajku i wiecu studenckim. W latach 1977-1981 współpracował z KSS KOR, powielał komunikaty, organizował szkolenia z sitodruku, powielał ulotki, projektował okładki i winiety oraz prowadził kolportaż wydawnictw niezależnych. W 1980 r. uczestniczył w przygotowaniu akcji ulotkowych: „Oskarżamy”, ujawniającej podejrzenie popełnienia morderstwa dokonanego przez funkcjonariusza MO oraz przeprowadzonej w rocznicę zbrodni katyńskiej. Podczas odbytych w Łodzi rokowań „S” włóknarzy z delegacją rządową zorganizował wizualną akcję propagandową; wspierał strajk łódzkich uczelni w styczniu-lutym 1981 r., współredagował pismo „Strajk”. 13 grudnia 1981 r. został internowany, do 6 lipca 1982 r. przebywał w ośrodkach odosobnienia w Łęczycy i Łowiczu. Był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Plastyk”.

Janusz Hetman w działalność opozycyjną zaangażował się w 1980 r., nawiązał kontakty z liderami KSS KOR, opracował plan kolportażu ulotek nawołujących do strajku i zajął się organizowaniem sieci drukarni na terenie Łodzi. Powielał książki, plakaty, ulotki i pisma, w tym „Robotnika” i „Solidarność z Gdańskiem”. Brał udział w akcjach ulotkowych, zbudował urządzenie do wykrywania podsłuchów, wspomagał opozycyjne wydawnictwo studenckie na Uniwersytecie Łódzkim. 13 grudnia 1981 r. został internowany; do 4 października 1982 r. przebywał w ośrodkach odosobnienia w Łęczycy, Łowiczu i Kwidzynie. W więzieniu napisał „Podręcznik drukarstwa podziemnego”, który został przewieziony poza mury i wydawał – pisaną przez kalkę – gazetkę więzienną. Janusz Hetman był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Zecer”.

Adam Hohendorff był członkiem Niezależnego Zrzeszenia Studentów Uniwersytetu Łódzkiego. Uczestniczył w strajkach studentów UŁ w styczniu i lutym 1981 r. (wchodził w skład redakcji pisma strajkowego „Akces”) oraz w dniach 14-15 grudnia 1981 r. W związku z zarzutem udziału w zbiegowisku publicznym i ataku na funkcjonariuszy MO podczas manifestacji w Warszawie, 2 września 1982 r. został aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym Warszawa-Białołęka, który opuścił 4 października 1982 r. W konsekwencji zawieszono go w prawach studenta na pół roku. Adam Hohendorff był współtwórcą Biblioteki Książek Nieosiągalnych, współpracował z wieloma wydawnictwami podziemnymi. Podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Myśliciele”.

Ryszard Iwański będąc pracownikiem Zakładów Przemysłu Gumowego „Stomil” aktywnie działał w NSZZ „Solidarność” (członek KZ) i inspirował akcje protestacyjne organizowane w zakładach. W okresie 8 maja – 7 września 1982 r. był internowany i przebywał w ośrodkach odosobnienia w Łowiczu i Kwidzynie. W październiku 1982 r. po powrocie do pracy nie zaprzestał działalności opozycyjnej, m.in. kolportował na terenie ZPG „Stomil” ulotki namawiające do udziału w strajku 10 listopada 1982 r. i agitował przeciw wstępowaniu do nowych związków zawodowych. Ryszard Iwański podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach kwestionariusza ewidencyjnego kryptonim „Iwan”.

Barbara Józwiak z d. Błaszczuk uczestniczyła w strajkach studentów Uniwersytetu Łódzkiego w styczniu i lutym 1981 r. oraz w dniach 14-15 grudnia 1981 r., w trakcie których zajmowała się drukowaniem komunikatów strajkowych. Następnie współtworzyła niezależne wydawnictwo „Paragraf”, działające od lutego do grudnia 1981 r. w Łodzi. W latach 1982-1983 przechowywała powielacz wywieziony z drukarni strajkowej Niezależnego Zrzeszenia Studentów i wykorzystywała go do tworzenia wydawnictw bezdebitowych, m.in. pisma „Jesteśmy”.

Marek Kowalik współorganizował NSZZ „Solidarność” w Łódzkich Zakładach Przemysłu Skórzanego „Skogar”, od września 1980 r. był członkiem, a następnie wiceprzewodniczącym KZ. W 1981 r. pełnił funkcję sekretarza Prezydium Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” Ziemi Łódzkiej, wszedł w skład Zarządu Regionalnego, został delegatem na I KZD w Gdańsku. W stanie wojennym współtworzył podziemne struktury związku w „Skogarze”, organizował zbiórki pieniędzy na rzecz działaczy „S” pozostających bez pracy i rodzin osób skazanych za działalność opozycyjną, prowadził kolportaż nielegalnych wydawnictw. Od 5 listopada 1982 r. do 3 lutego 1983 r. odbył ćwiczenia wojskowe w JW 3466 w Czerwonym Borze. Szkolenie rezerwistów w tej jednostce nie służyło realizacji zadań z zakresu obronności kraju, lecz było dotkliwą represją polityczną wobec przedstawicieli opozycji i miało na celu ich odizolowanie oraz zmuszenie do zaprzestania działalności podziemnej. Marek Kowalik podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Piątka”.

Zenon Kuchler był aktywnym członkiem NSZZ „Solidarność” w Pabianicach. Brał udział w wielu akcjach protestacyjnych oraz zajmował się kolportażem nielegalnych wydawnictw. W styczniu 1982 r. zorganizował zbiórkę pieniężną na rzecz internowanych pracowników „Pamotexu” w Pabianicach, co stało się przyczyną dyscyplinarnego zwolnienia z pracy. W październiku 1982 r. został ukarany grzywną przez Kolegium ds. Wykroczeń w Pabianicach za udział w nielegalnym zgromadzeniu, podczas którego skandowano antykomunistyczne hasła. W związku z prowadzoną działalnością w pabianickich strukturach podziemnych, w latach 1985-1989 był objęty zakazem wyjazdów zagranicznych. Podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach kwestionariusza ewidencyjnego kryptonim „Błady”.

Ojciec Józef Łągwa w 1980 r. włączył się w popularyzowanie idei NSZZ „Solidarność”. Od 1982 r. organizował pomoc internowanym i ich rodzinom oraz kolportował podziemne wydawnictwa, jednocześnie wykonując posługę kapłańską m.in. w Bełchatowie, Kaliszu, Toruniu i Szczecinie. Był autorem artykułów i organizatorem transportu „Biuletynu Strajkowego” oraz współtwórcą druku ulotek dla Ruchu „Wolność i Pokój”. Aranżował spotkania ze znanymi działaczami opozycji, m.in. z Tadeuszem Mazowieckim i Jackiem Kuroniem. W 1987 r. współorganizował Duszpasterstwo Ludzi Pracy przy kościele oo. jezuitów w Szczecinie. W czasie strajku w 1988 r. czynnie udzielał się w komitecie pomocy strajkującym i wspierał duchowo protestujących poprzez głoszenie patriotycznych kazań. W 1988 r. współorganizował wystawę poświęconą pamięci ks. Jerzego Popiełuszki. Był przesłuchiwany, poddawany rewizjom, nękany groźbami.

Jan Łuczak był współorganizatorem i członkiem Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w Zakładach Urządzeń Technicznych „Uniprot” w Łodzi, od lutego 1981 r. pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Zakładowej. 14 grudnia 1981 r. uczestniczył w organizacji strajku na terenie Zakładów, w tym samym dniu został internowany i osadzony w Ośrodku Odosobnienia w Sieradzu, a następnie przetransportowany do Aresztu Śledczego w Łodzi. Wyrokiem z 21 stycznia 1982 r. Sąd Wojewódzki w Łodzi uznał go winnym

kierowania akcją strajkową i skazał na trzy lata pozbawienia wolności. Karę odbywał w zakładach karnych w Łodzi, Łęczycy i Hrubieszowie w okresie od 5 stycznia 1982 r. do chwili warunkowego zwolnienia 13 kwietnia 1983 r. Po wyjściu na wolność organizował zbiórki pieniężne na rzecz więzionych i kolportował nielegalne wydawnictwa, m.in. „Tygodnik Mazowsze”, „Solidarność Walcząca”, „Biuletyn Łódzki”. W kwietniu 1984 r. wyemigrował do Australii, gdzie uczestniczył w demonstracjach i głodówkach (m.in. w proteście przeciw zamordowaniu ks. Jerzego Popiełuszki) i skąd współorganizował pomoc finansową i poligraficzną dla podziemnych struktur łódzkiej „Solidarności”.

Henryk Marczak od września 1980 r. był sekretarzem Komitetu Założycielskiego, a od kwietnia 1981 r. przewodniczącym Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Zakładach Budowy i Naprawy Maszyn Drogowych „Madro” w Pabianicach. Od sierpnia 1981 r. pełnił funkcję sekretarza Komisji Lokalnej w Pabianicach Regionu Ziemia Łódzka. Po 13 grudnia 1981 r. uczestniczył w akcji zabezpieczania dokumentacji „Solidarności”, zamalowywaniu obwieszczeń WRON oraz fotografowaniu pojazdów pancernych na rogatkach Pabianic. W latach 1982-1983 stanął na czele grupy „Pro Patria” zajmującej się wydawaniem pism podziemnych oraz organizowaniem sieci kolportażu. 23 sierpnia 1983 r. został aresztowany, a w lutym 1984 r. – skazany na 8 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na 2 lata i zwolniony z pracy. W latach 1987-1989 był członkiem Międzyzakładowego Komitetu Solidarności w Pabianicach i współpracownikiem podziemnego pisma „Legionista”. W 1989 r. współtworzył Wojewódzki Komitet Obywatelski w Łodzi i przewodniczył KO Miasta Pabianice. Podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach spraw operacyjnego rozpracowania o kryptonimach „Wydawcy” i „Drukarnia”.

Andrzej Miegoń był w latach 1980-1981 członkiem struktur NSZZ Indywidualnego Rzemiosła „Solidarność” w Pabianicach i Łodzi. Po wprowadzeniu stanu wojennego ukrył archiwum rzemieślniczej „Solidarności”, uczestniczył w akcjach plakatowania, wspierał działania lokalnych działaczy opozycji, brał udział w przewożeniu literatury bezdebitowej i sprzętu poligraficznego. Zaangażował się w organizowanie lokali przeznaczonych na punkt kolportażu, drukarnię oraz dla osób ukrywających się. W latach 1982-1984 reprezentował NSZZ Indywidualnego Rzemiosła „Solidarność” w strukturach łódzkiej podziemnej „Solidarności”, utrzymywał kontakty z członkami Komisji Krajowej NSZZ IRz „S” w Bydgoszczy.

Janusz Mikosik w latach 80. studiował prawo na Uniwersytecie Łódzkim, gdzie w 1986 r. założył Studenckie Koło Młodych Prawników, organizujące prelekcje z udziałem przedstawicieli opozycji. Rok później współtworzył Samorząd Studencki, na bazie którego w lutym 1988 r. reaktywowano Niezależne Zrzeszenie Studentów. Piastował w nim funkcję skarbnika i był łącznikiem z „Solidarnością” UŁ. W maju 1989 r. współorganizował strajk okupacyjny stanowiący protest łódzkich studentów wobec odmowy zalegalizowania NZS (wszedł w skład Komitetu Strajkowego, pozyskiwał środki finansowe, redagował codzienne komunikaty oraz pismo strajkowe „LakiStrajk”). Od 1985 r. zajmował się kolportażem niezależnych wydawnictw i książek, prowadził obrót materiałami poligraficznymi, współpracował z Oficyną Wydawniczą „Pokolenie”.

Andrzej Niedbala od 1980 r. współpracował z członkami KSS KOR i działał w NSZZ „Solidarność”, m.in. jako członek KZ w Przędzalni Czesankowej Anilany „Polanil” w Łodzi, gdzie 14 grudnia 1981 r. kierował strajkiem protestacyjnym. W stanie wojennym pomagał rodzinom internowanych i kierował jednym z zespołów drukujących łódzką „Solidarność Walcząca”. W związku z podejrzeniem o kolportaż ulotek został internowany,

w okresie 9 czerwca – 5 lipca 1982 r. przebywał w Ośrodku Odosobnienia w Łowiczu. Od 5 listopada 1982 r. do 2 lutego 1983 r. odbywał ćwiczenia wojskowe w JW 1836 w Chełmnie nad Wisłą. Szkolenie rezerwistów w tej jednostce nie służyło realizacji zadań z zakresu obronności kraju, lecz było dotkliwą represją polityczną wobec przedstawicieli opozycji i miało na celu ich odizolowanie oraz zmuszenie do zaprzestania działalności określanej przez władze mianem „antysocjalistycznej”.

Kazimierz Nowicki we wrześniu 1980 r. wstąpił do NSZZ „Solidarność” w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym w Łodzi. W stanie wojennym zaangażował się w działalność podziemną, rozbudowując na terenie zajezdni przy ul. Limanowskiego sieć kolportażu. W latach 1985-1989 w ramach Tajnej Komisji Zakładowej prowadził bibliotekę wydawnictw niezależnych i kolportował pisma podziemne, m.in. „Tygodnik Mazowsze”, „Między Przystankami”, „Gotowość”. W 1986 r. współtworzył niezależne wydawnictwo „Pantograf”, zaopatrywał drukarnię w papier, rozprawdzał publikacje, pisał teksty do pisma „Między Przystankami”. Współorganizował i uczestniczył w prowadzonej przez kierowców MPK akcji usuwania haseł propagandowych, brał udział w spotkaniach Duszpasterstwa Transportowców przy parafii św. Antoniego, aktywnie działał w Duszpasterstwach Ludzi Pracy przy łódzkich parafiach oo. jezuitów i oo. salezjanów. Kazimierz Nowicki podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Paczka”.

Bogdan Osiński w 1980 r. był członkiem Komitetu Założycielskiego, a następnie Komisji Zakładowej NSZZ „S” w Fabryce Transformatorów i Aparatury Trakcyjnej „Elta” w Łodzi. W stanie wojennym brał udział w druku i kolportażu prasy podziemnej, w tym „Biuletynu Wojennego Solidarności Elty”, zbiórkach pieniędzy na działalność opozycyjną i pomoc dla osób represjonowanych oraz w akcjach organizowanych przez podziemne struktury opozycyjne (m.in. polegających na malowaniu haseł i napisów w miejscach publicznych). W związku z prowadzoną działalnością 9 maja 1982 r. został zatrzymany i internowany w Ośrodku Odosobnienia w Łowiczu, gdzie przebywał do 23 lipca 1982 r. Bogdan Osiński podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach kwestionariusza ewidencyjnego kryptonim „Ślusarz”.

Marcin Paszkowski w 1979 r., jako licealista, współtworzył nielegalną organizację pod nazwą Związek Młodych Narodowców im. Józefa Piłsudskiego, a następnie – Niezależne Zrzeszenie Uczniów Szkół Średnich w Łodzi; współpracował przy wydawaniu pisma „Kormorany”. Od 1979 r. sympatyzował z Ruchem Młodej Polski, której stał się członkiem po uzyskaniu pełnoletniości. W stanie wojennym niósł pomoc rodzinom internowanych nauczycieli z XXX Liceum Ogólnokształcącego. Uczestniczył w akcjach malowania haseł na murach, rozrzucania ulotek, wykonywania napisów na drzwiach mieszkań milicjantów. Był przesłuchiwany przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa oraz straszony represjami wobec rodziny i wyrzuceniem ze szkoły.

Ryszard Patzer od 1980 r. był związany z NSZZ „Solidarność”, m.in. pełnił funkcję przewodniczącego KZ w Przedsiębiorstwie Transportowo-Sprzętowym Budownictwa „Transbud” w Łodzi i został członkiem Zarządu Regionalnego Ziemi Łódzkiej. Po wprowadzeniu stanu wojennego działał w Tymczasowym Tajnym ZR ZŁ, gdzie zajmował się organizacją wydawnictw i kolportażu, m.in. wszedł w skład redakcji „Biuletynu Informacyjnego Solidarności Region Ziemi Łódzkiej”. W okresie 7 maja – 7 września 1982 r. był internowany w ośrodkach odosobnienia w Łowiczu i Kwidzynie. Ryszard Patzer podlegał inwigilacji ze strony Służby Bezpieczeństwa w ramach kwestionariusza ewidencyjnego kryptonim „Symulant”.

Ryszard Podladowski współorganizował strajki studenckie w Łodzi w okresie styczeń – luty 1981 r., był sekretarzem Międzyuczelnianej Komisji Porozumiewawczej, autorem publikacji podziemnych o sytuacji na łódzkich uczelniach (pisał pod pseudonimami „Ryszard Janina” i „Janina”) oraz tekstów piosenek studenckich. Po 13 grudnia 1981 r. działał w Konfederacji Polski Niepodległej, zorganizował i prowadził w Nowosolnej drukarnię, gdzie powielano pisma i ulotki oraz wydawano periodyk KPN „Droga”. Drukarnia działała przez okres stanu wojennego i po jego zakończeniu.

Andrzej Przytuła był współzałożycielem NSZZ „Solidarność” w Zakładach Transformatorów Radiowych „Unitra-Zatra” i w innych przedsiębiorstwach na terenie Skierniewic. W lutym 1981 r. wszedł w skład Prezydium Oddziału NSZZ „Solidarność” Regionu Mazowsze w Skierniewicach, a następnie został jego doradcą i redaktorem „Biuletynu Informacyjnego”. W jednym z numerów pisma odniósł się krytycznie do PZPR. Działalność opozycyjna Andrzeja Przytuły obejmowała wywieszanie plakatów oraz kolportaż ulotek i wydawnictw związkowych. 13 grudnia 1981 r. został internowany i do 15 kwietnia 1982 r. przebywał w Ośrodku Odosobnienia w Łowiczu. Był inwigilowany przez SB w ramach spraw operacyjnych o kryptonimach „Redaktor”, „Układ” i „Zorza”.

Barbara Sakowicz-Urbańska w 1980 r. przystąpiła do Ruchu Młodej Polski i współtworzyła Niezależne Zrzeszenie Studentów na Uniwersytecie Łódzkim. Uczestniczyła w patriotycznych demonstracjach, spotkaniach z działaczami opozycji i akcjach protestacyjnych, m.in. w strajkach studenckich w 1981 r. W stanie wojennym była współzałożycielką Międzyzwiązkowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” Jesteśmy, zaangażowała się w działalność wydawniczą jej organu prasowego – pisma „Jesteśmy”, zajmowała się kolportażem nielegalnych publikacji w środowiskach młodzieży szkolnej i studenckiej. Współpracowała z Ośrodkiem Pomocy Więzionym i Internowanym przy kościele oo. jezuitów, należała do Studenckiego Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania. W latach 1982-1989 brała udział w organizowaniu pomocy dla represjonowanych i ukrywających się działaczy podziemia. Od 1987 r. uczestniczyła w spotkaniach Grupy Roboczej Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”. Podlegała inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Żakinada”.

Adam Siuda w latach 1980-1981 działał w „Solidarności” w miejscu pracy – Liceum Ogólnokształcącym w Łasku, gdzie objął funkcję przewodniczącego Komisji Zakładowej. W maju 1981 r. wszedł w skład Zarządu Regionalnego NSZZ „Solidarność” Ziemi Łódzkiej. Angażował się w organizowanie akcji protestacyjnych; 13 grudnia 1981 r. nawoływał do strajku na znak sprzeciwu wobec stanu wojennego. Dzień później został internowany, do 16 stycznia 1982 r. przebywał w ośrodkach odosobnienia w Sieradzu i Łowiczu. W 1982 r. otrzymał zakaz wyjazdów zagranicznych na okres dwóch lat. Był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa w ramach kwestionariusza ewidencyjnego kryptonim „Dryblas”.

Andrzej Słowik w sierpniu 1980 r. stanął na czele Komitetu Strajkowego w MPK w Łodzi, we wrześniu został członkiem NSZZ „Solidarność”, przewodniczył MKZ Ziemi Łódzkiej, a następnie Zarządowi Regionalnemu, był członkiem władz krajowych NSZZ „Solidarność”, delegatem na IKZD w Gdańsku. 13 grudnia 1981 r. wzywał z siedziby ZR do strajku generalnego. Został zatrzymany i skazany na karę 4,5 roku, podwyższoną do 6 lat więzienia, którą odbywał w CAŚ w Warszawie oraz ZK w Potulicach, Hrubieszowie i Barczewie. Na mocy amnestii, w lipcu 1984 r., został zwolniony z więzienia. Na przełomie 1985 i 1986 r. wyjechał nielegalnie za granicę, prowadził rozmowy, które umożliwiły afiliację NSZZ „S” w międzynarodowych organizacjach związkowych. Po powrocie do kraju w 1986 r. wznowił

działalność jawną Prezydium ZR NSZZ „S” Ziemi Łódzkiej. W 1987 r. współtworzył Grupę Roboczą KK NSZZ „Solidarność”, od marca 1988 r. pełnił funkcję przewodniczącego tajnej Regionalnej Komisji „S” Ziemi Łódzkiej, od 1989 r. uczestniczył w Porozumieniu na Rzecz Przeprowadzenia Demokratycznych Wyborów w NSZZ „S”. Podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Muzyk”.

Leszek Szela od 1984 r., będąc studentem Uniwersytetu Łódzkiego, brał udział w drukowaniu niezależnej prasy, m.in. pisma NZS UŁ „Notatnik Akademicki” i wydawanego od 1985 r. podziemnego pisma częstochowskiej „Solidarności” pt. „Wytrwamy”. Udostępniał swoje mieszkanie na potrzeby druku pism bezdebitowych. W latach 1985-1986 zajmował się kolportażem materiałów graficznych i nielegalnych wydawnictw na terenie Łodzi i Częstochowy. Wspierał środowiska opozycyjne obu tych miast poprzez wymianę informacji. W 1986 r. podjął działalność w Ośrodku Kultury Chrześcijańskiej przy kościele św. Teresy w Łodzi.

Lesław Szubert od 1980 r. był współorganizatorem i aktywnym działaczem NSZZ „Solidarność” w Bełchatowskich Zakładach Przemysłu Bawełnianego. W stanie wojennym kolportował w miejscu pracy nielegalne ulotki i biuletyny, m.in. „Solidarność Wojenną”. 16 marca 1982 r. został aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim, dwa dni później przedstawiono mu zarzut gromadzenia i rozpowszechniania ulotek o treści antypaństwowej. 24 czerwca 1982 r. Sąd Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy skazał go na karę dziesięciu miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na 3 lata. Podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Tkacz”.

Zbigniew Wirski działalność opozycyjną rozpoczął w 1956 r. jako student Politechniki Krakowskiej. Od 1980 r. był aktywnym działaczem NSZZ „Solidarność” w Kutnowskim Przedsiębiorstwie Budowlanym (gdzie przewodniczył Komitetowi Założycielskiemu) oraz członkiem MKZ Ziemi Kutnowskiej. Ponadto pełnił funkcję rzecznika prasowego i redaktora „Biuletynu Informacyjnego” Regionu Ziemi Kutnowskiej NSZZ „S”. 13 grudnia 1981 r. został internowany i osadzony w Ośrodku Odosobnienia we Włocławku-Miełczynie, w którym przebywał do 3 marca 1982 r. Od 9 lutego 1989 r. był członkiem Tymczasowej Międzyzakładowej Komisji „S” w Kutnie. Podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Wieszcz” oraz kwestionariuszy ewidencyjnych o kryptonimach „Jeź” i „Inżynier”.

Leszek Witkowski w latach 1977-1978 był uczestnikiem Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela, w latach 1978-1981 – współpracownikiem KSS KOR. Brał udział w spotkaniach Niezależnego Klubu Dyskusyjnego i Klubu Swobodnej Dyskusji w Łodzi, kolportował pisma drugiego obiegu wydawane przez ROPCiO i inne ugrupowania antykomunistyczne, m.in. „Opinię”. Od 1980 r. był przewodniczącym KZ NSZZ „Solidarność” w Zakładzie Doświadczalnym Techniki Medycznej w Łodzi. 13 grudnia 1981 r. został internowany i osadzony w ośrodkach odosobnienia w Łęczycy i w Łowiczu, gdzie przebywał do 30 czerwca 1982 r. Podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Technik”.

Jerzy Baliński we wrześniu 1980 r. był współzałożycielem struktur „Solidarności” w Zakładzie Produkcji i Usług Technicznych „Społem”. W 1981 r. wstąpił do Konfederacji Polski Niepodległej, aktywnie też działał w Komitecie Obrony Więzionych za Przekonania. W stanie wojennym brał udział w spotkaniach struktur konspiracyjnych, drukował

i kolportował pisma „Przedwiośnie” i „Zawsze Solidarni” oraz uczestniczył w akcjach plakatowania. 6 sierpnia 1982 r. został zatrzymany i osadzony w Areszcie Śledczym w Łodzi, gdzie przebywał do marca 1983 r. Wyrokiem z 28 marca 1983 r. Sąd Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy skazał go na karę 1,5 roku pozbawienia wolności w zawieszeniu na 3 lata. Ponowne aresztowanie Jerzego Balińskiego miało miejsce 30 sierpnia 1983 r. Sąd Rejonowy w Łodzi 16 lutego 1984 r. wydał wyrok skazujący ww. na rok więzienia w zawieszeniu na 2 lata. Jerzy Baliński podlegał inwigilacji ze strony SB w ramach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Drukarz”. Zmarł w 2016 r.

Antoni Dziomdziora pracował w Zespole Elektrociepłowni w Łodzi. Jako aktywny przeciwnik ustroju PRL działający na terenie zakładu, został powołany do odbycia ćwiczeń wojskowych w JW 1836 w Chełmnie nad Wisłą, gdzie przebywał od 5 listopada 1982 r. do 3 lutego 1983 r. Szkolenie rezerwistów w tej jednostce nie służyło realizacji zadań z zakresu obronności kraju, lecz było dotkliwą represją polityczną wobec przedstawicieli opozycji i miało na celu ich odizolowanie oraz zmuszenie do zaprzestania działalności określanej przez władze mianem „antysocjalistycznej”. Zmarł w 2004 r.